

بررسی میزان انطباق صلاحیت های حرفه ای معلمان شیمی دوره متوسطه با ویژگی های برنامه درسی مدرسه محور در آموزش و پرورش

سیمین عسکری^۱، حمیدرضا رضازاده بهادران^۲، کامبیز پوشنه^۳

^۱ کارشناسی ارشد برنامه ریزی درسی، واحد تهران مرکز، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران، (نویسنده مسئول)

^۲ استادیار دانشکده روانشناسی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکز

^۳ استادیار گروه برنامه ریزی درسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکز، تهران، ایران

چکیده

پژوهش حاضر با هدف بررسی میزان انطباق صلاحیت های حرفه ای معلمان شیمی دوره متوسطه با ویژگی های برنامه درسی مدرسه محور در آموزش و پرورش شهر تهران انجام شده است. روش تحقیق در این پژوهش از نظر هدف کاربردی و از لحاظ شیوه اجرا، توصیفی-پیمایشی بوده است. جامعه آماری در این تحقیق کلیه دبیران شیمی مقطع متوسطه آموزش و پرورش شهر تهران می باشند که با توجه به استعلام گرفته شده از آموزش و پرورش برابر ۸۳۰ نفر بودند. با توجه به فرمول کوکران تعداد ۲۶۳ نفر به عنوان نمونه تعیین شدند که به روش نمونه گیری تصادفی ساده انتخاب شدند. در این پژوهش، برای گردآوری داده ها، با توجه به ماهیت موضوع، از پرسشنامه محقق ساخته شامل ۳۹ سؤال استفاده شد. روایی پرسشنامه به صورت صوری و محتوایی و پایایی آنها با استفاده از آزمون آلفای کرونباخ محاسبه شده است. نتایج این تحقیق نشان داد صلاحیت های حرفه ای معلمان شیمی دوره متوسطه در هر سه بعد شناختی-مهارتی، نگرشی-رفتاری و مدیریتی با ویژگی های برنامه درسی مدرسه محور در آموزش و پرورش شهر تهران انطباق دارد.

واژه های کلیدی: ویژگی های برنامه درسی، مدرسه محور، صلاحیت شناختی-مهارتی، صلاحیت نگرشی-رفتاری و صلاحیت مدیریتی

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

مقدمه

دانش آموزان آینده سازان کشور هستند و یکی از مهم ترین و بنیادی ترین عناصر در جهت حصول به اهداف و آرمان های ملی در خصوص تعلیم و تربیت نسل آینده ی یک کشور برنامه ریزی درسی است (مطلق مهاوی، ۱۳۹۶). شیوه ی اجرای برنامه ی درسی در دوره ی متوسطه نیز، تا حدود زیادی تابع نظام برنامه ریزی درسی است. بر این اساس یکی از اساسی ترین و مهم ترین محورهایی که در نظام آموزش و پرورش کشور ما مطرح است، مدرسه محوری و واگذاری اختیارات بیشتر به مدارس در زمینه های گوناگون، به ویژه برنامه های درسی است (یوئن و همکاران، ۲۰۱۸). حرکت به سوی برنامه ریزی درسی مدرسه محور از تحولات بارز نظام های آموزشی طی سالیان اخیر به شمار می رود. این تحول به منظور بهبود عملکرد مدرسه و ارتقای کیفیت آموزشی انجام می شود (کوبیاه و همکاران، ۲۰۱۵). در این راستا یکی از محورهایی که در نظام آموزش و پرورش در سال های اخیر مطرح شده و بر آن است تا بر مبنای آن اقدام نماید، مدرسه محوری و واگذاری اختیارات بیشتر به مدارس در زمینه ی امور گوناگون، مانند برنامه ریزی درسی است (خجسته و زیورسالاری، ۱۳۹۸). بی گمان تحقق یافتن مدرسه محوری مستلزم اصلاحات عدیده ای در ارکان گوناگون نظام آموزشی است، که از مهم ترین آن ها توجه به شرایط فرهنگی اجتماعی، بازنگری درباره ی نقش دست اندرکاران آموزش و پرورش به ویژه مدیران و معلمان و تواناسازی آن ها برای تصدی مسئولیت ها و وظایف جدید است (مرزوقی و همکاران، ۱۳۹۷). در این میان صلاحیت حرفه ای دبیران از جمله مهمترین عواملی است که موفقیت یا عدم موفقیت برنامه ریزی درسی مدرسه محور به آن بستگی دارد (برائور و وایلد، ۲۰۱۴). مشارکت معلمان در برنامه ریزی درسی مدرسه محور از جمله موضوعات مهم و اساسی در نظام های آموزشی بوده است (سخاوتی و رفیق خواه، ۱۳۹۷). در برنامه ریزی درسی مدرسه محور، معلمان از طریق اجرای (کلاس فعال) به بهبود کیفیت تدریس دست می یابند، در برنامه ریزی ها و تصمیم گیری های مدرسه نقش موثر ایفا می کنند، از توانایی ها، استعدادها و علایق آنان در برنامه های فوق برنامه و خارج از محدوده تدریس رسمی استفاده می شود و همچنین به سبب اشتغال در زمینه های داوطلبانه و دلخواه و استفاده از مهارت و توانایی های شخصی رضایت شغلی بیشتری بدست می آورند (بازدار قمچی قیه؛ فتحی و اجارگاه؛ عارفی و فراستخواه، ۱۳۹۹). بررسی های انجام گرفته درباره ی علل ناکارآمدی برنامه های درسی مدرسه محور نشان می دهد که دلیل اساسی این شکست، فقدان مشارکت معلمان در فرایند برنامه ریزی مدرسه محور بوده است (مرزوقی و همکاران، ۱۳۹۷). فکر مدرسه محوری، در شرایطی در نظام آموزش و پرورش ایران مطرح است که معلمان در فرایند برنامه ریزی درسی نقشی ندارند و بیش تر، برنامه های درسی طراحی شده توسط مقامات مرکزی در سطح وزارت آموزش و پرورش را به مرحله ی اجرا در می آورند (کوبیاه و همکاران، ۲۰۱۵). نتایج پژوهش های مختلف نشان می دهد که بسیاری از معلمان در زمینه های دانش حرفه ای مهارت های حرفه ای، صلاحیت های آموزشی، تدریسی، علمی، رفتاری، شخصیتی، اجتماعی، مدیریتی، عملکردی، اخلاقی، حرفه ای، و نیز یادگیری مادام العمر و فناوری آموزشی از وضعیت مطلوبی برخوردار نیستند (معصومی نژاد؛ فتحی آذر؛ ادیب و محمودی، ۱۳۹۹). در این راستا چهار متغیر دانش (میزان آگاهی دبیران نسبت به اجرای برنامه ریزی درسی مدرسه محور)، نگرش (طرز تلقی دبیران نسبت به برنامه ریزی درسی مدرسه محور و همچنین میزان تمایل یا عدم تمایل آنها نسبت به اجرای برنامه ریزی درسی مدرسه محور)، مهارت (میزان توانایی دبیران برای اجرای برنامه ریزی درسی مدرسه محور)، امکانات (منابع مالی و مادی، قوانین مختلف و تمامی وسایل و ابزارهای مورد استفاده برای اجرای برنامه ریزی درسی مدرسه محور) مورد سنجش و بررسی قرار خواهد گرفت (یوئن و همکاران، ۲۰۱۸). بنابراین پژوهش حاضر با عنایت به بحث تحول بنیادین در نظام آموزش و پرورش، توجه به نقش و شأن دبیران و مدرسه، ساختار نظام متمرکز برنامه ریزی درسی مدرسه محور و تأثیر آن بر

۱ Yuen

۲ Kobiah

۳ Brauer & Wilde

صلاحیت حرفه‌ای دبیران، امکان‌سنجی تحقق این امر به معنای بررسی قابلیت اجرای برنامه‌ریزی درسی مدرسه محور را مدنظر قرار داده و درصدد ارزیابی مسأله از زوایا و ابعاد متفاوت است چرا که تا کنون در این زمینه تحقیقی در آموزش و پرورش شهر تهران انجام نشده است. وجه تمایز این مطالعه با سایر مطالعات در این زمینه این است که محقق در این پژوهش به دنبال گسترش دانش در رابطه با ارتقاء میزان انطباق صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان دوره متوسطه با ویژگی‌های مدرسه محوری است. آنچه در این پژوهش دنبال می‌شود آن است که عاملان اصلی برنامه‌ریزی درسی مدرسه محور در دوره‌ی متوسطه یعنی دبیران و تصمیم‌گیرندگان نظام برنامه‌ریزی درسی، آیا صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان دوره متوسطه (آموزش و پرورش شهر تهران) با ویژگی‌های مدرسه محوری انطباق لازم را دارد؟

ازجمله ویژگی‌های برنامه ریزی درسی مدرسه - محور این است که مدیران، معلمان، دانش‌آموزان و والدینی که قصد مشارکت دارند و در این نوع برنامه ریزی درگیر هستند و در چنین مدرسه‌ای شان و منزلت معلم بالاست، زیرا داشتن مسئولیت طراحی و اجرای برنامه‌ی درسی برای هویت حرفه‌ای معلمان ضروری است (هاویلز ۲۰۰۳). به کارگیری برنامه‌های درسی موجود، با پیشرفت کیفیت تدریس بهبود می‌یابد و معلمان به آسانی با فرسودگی شغلی مبارزه می‌کنند. همچنین دانش‌آموزان احساس می‌کنند یادگیری با نیازهای آنان بیشتر مرتبط است، برنامه‌ی درسی مدرسه انعطاف پذیر است و به سادگی موضوع‌های جدید را که با برنامه‌ی درسی ارتباط نزدیک دارند تلفیق می‌کند (خالقی نژاد و همکاران، ۱۳۹۵). اداره مدارس بر مبنای خط مشی مدرسه محوری، یکی از مباحث در حال تکوین در نظام آموزش و پرورش ایران است. از این رو، ضروری است که دست اندرکاران اساتید دانشگاه و معلمان، ابعاد مختلف این موضوع را بررسی نمایند. اهمیت و لزوم توسعه حرفه‌ای معلمان به دلیل تشدید چالش‌های پیش رو در حرفه معلمی و افزایش انتظارات مردم از کیفیت آموزش است، به ویژه که به رغم تلاش‌های زیاد، هنوز سازمان‌ها و مراکز آموزشی از بسیاری جهات از پایین بودن کیفیت رنج می‌برند و در مسیر بهبود آن، دچار مشکلات عمده‌ای هستند. در مسیر حل این مشکل باید کانون توجه را بر عناصر اساسی و تأثیرگذار، که از مقیاس وزنی نسبتاً بالاتری برخوردارند، متمرکز کرد و در بین این عناصر نقش معلم از همه کلیدی‌تر است (سخاوتی و رفیق خواه، ۱۳۹۷). معلم نه تنها یکی از متغیرهای نیازمند تغییر به منظور بهبود سیستم‌های آموزشی است، بلکه مهم‌ترین عامل ایجادکننده تغییر نیز محسوب می‌شود. معلمان مهم‌ترین عامل در بالا بردن کیفیت یادگیری دانش‌آموزان هستند؛ بنابراین رشد حرفه‌ای آنان و شناخت موانعی که بر سر راه این رشد قرار دارد از اهمیت زیادی برخوردار است (یوئن و همکاران، ۲۰۱۸).

پیشینه تحقیق:

تحقیق امینی مقدم (۱۳۹۸) با هدف طراحی مدلی مبتنی بر صلاحیت حرفه‌ای در بین معلمان مدارس ابتدایی منطقه تبادلگان مشهد در سال تحصیلی ۹۷ - ۹۸ به انجام رسیده است. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که شایستگی‌های مورد نیاز یعنی دانش‌های عمومی، دانش‌های تخصصی، توانایی‌های عمومی، توانایی‌های ذهنی، مهارت‌ها و توانایی‌های تخصصی، گرایش‌ها اعتقادات و نگرش‌های عمومی و تخصصی مورد تایید قرار گرفت. پاکدامن و شفیع‌ی (۱۳۹۷) تحقیقی با عنوان بررسی میزان صلاحیت حرفه‌ای دبیران متوسطه اول و دوم شهرستان درمیان انجام دادند. نتیجه حاصل این شده که میزان صلاحیت حرفه‌ای دبیران در این پژوهش بالاتر از میانگین و در سطح ۰,۰۵ معنادار بوده است. هدف مطالعه پوتوین و واندرامسه (۲۰۱۹) بررسی چگونگی تغییرات برنامه درسی اعمال شده و صلاحیت حرفه‌ای معلمان در آن و استرس درک شده در معلمان است. نتایج این تحقیقات، نشان داد که هنگامیکه معلمان در برنامه ریزی درسی مشارکت نداشتند فشار ناشی از تغییرات برنامه درسی تحمیل شده خیلی زیاد بود و خودکارآمدی معلم رابطه منفی با استرس درک شده داشت. همچنین نتایج نشان داد که خودکارآمدی معلمان روابط میان فشار ناشی از تغییرات برنامه درسی و استرس ادراک شده را تعدیل می‌کند. خودکارآمدی بالای معلم با استرس ادراک شده کمتر وی همراه است. پژوهشی توسط دیتیکر و همکاران (۲۰۱۸) با

^۱Howells

^۲Putwain, D. W., & von der Embse,

^۳Dietiker, L., Males, L. M., Amador, J. M., & Earnest, D.

هدف بررسی رابطه برنامه ریزی درسی و مشارکت و تعامل معلمان در آن انجام شد. نتایج این تحقیق نشان داد که مشارکت حرفه ای معلمان در زمینه توجه به تفکر در برنامه ریزی درسی ریاضی کودکان، چارچوب نگرشی در مورد برنامه درسی برای توصیف نحوه شناسایی فرصت‌ها در مواد برنامه درسی، درک امکانات و محدودیت‌های آنها و استفاده از استراتژی‌هایی برای عمل به آنها معرفی کرده است. هدف اصلی این پژوهش، میزان انطباق صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان (شناختی-مهارتی، نگرشی-رفتاری و مدیریتی) دوره متوسطه (آموزش و پرورش شهر تهران) با ویژگی‌های مدرسه محوری است.

روش پژوهش

روش این تحقیق به صورت توصیفی پیمایشی می‌باشد و بر اساس هدف در دسته تحقیقات کاربردی قرار دارد. این تحقیق از این جهت کاربردی است که نتایج حاصل از آن در دبیران مقطع متوسطه آموزش و پرورش شهر تهران به کار گرفته می‌شود. جامعه آماری در این تحقیق کلیه دبیران شیمی مقطع متوسطه دوره دوم کلیه مناطق آموزش و پرورش شهر تهران می‌باشند که براساس استعلامی که از آموزش و پرورش گرفته شد برابر ۸۳۰ نفر بودند. با توجه به فرمول کوکران تعداد ۲۶۳ نفر به عنوان نمونه تعیین شدند که به روش نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب شدند.

ابزار پژوهش

برای سنجش میزان انطباق صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان دوره متوسطه با ویژگی‌های مدرسه محوری از پرسشنامه محقق ساخته شامل ۳۹ سؤال استفاده شد که دارای سه خرده مقیاس می‌باشد که ۱۴ آیتم (به ترتیب سوالات ۱ تا ۱۴) مربوط به صلاحیت شناختی، ۹ آیتم (به ترتیب سوالات ۱۵ تا ۲۳) مربوط به صلاحیت نگرشی و ۱۶ آیتم (به ترتیب سوالات ۲۴ تا ۳۹) مربوط به صلاحیت مدیریتی می‌باشد. این پرسشنامه در طیف پنج گزینه‌ای لیکرت تنظیم شده، که گزینه‌های آن از خیلی کم تا خیلی زیاد است و شیوه‌ی نمره‌گذاری به ترتیب به خیلی کم یا هرگز (نمره ۱)، کم یا تقریباً هرگز (نمره ۲)، متوسط یا بندرت (نمره ۳)، زیاد یا اغلب (نمره ۴)، و خیلی زیاد یا همیشه (نمره ۵) می‌باشد و نمره معکوس ندارند. برای بررسی روایی محتوایی، شاخصهای روایی محتوایی (CVI) و (CVR) به دست آمد که نشان دهنده روایی محتوایی پرسشنامه‌ها است. در این تحقیق، برای بررسی پایایی این پرسشنامه در یک مطالعه مقدماتی بر روی ۳۰ نفر اجرا گردید و صلاحیت شناختی مهارتی، ۹۱٪؛ صلاحیت نگرشی رفتاری ۹۰٪ و صلاحیت مدیریتی ۹۰٪ و پایایی کل پرسشنامه ۰/۹۶ بدست آمد. در این تحقیق، تجزیه و تحلیل اطلاعات دریافتی از طریق آمار استنباطی و آزمونهای کولموگروف اسمیرنوف، آزمون t تک نمونه‌ای و تجزیه و تحلیل توسط نرم افزار SPSS22 انجام گرفته است.

یافته ها

در ابتدا، برای بررسی نرمال بودن داده‌ها از آزمون کولموگروف اسمیرنوف استفاده شده است. در صورت نرمال بودن از آزمون‌های پارامتری و در غیر این صورت از آزمون‌های ناپارامتری استفاده خواهد شد. نتایج این آزمون در جدول ۱ آمده است:

جدول ۱ نتایج آزمون کولموگروف اسمیرنوف

متغیرها	سطح معناداری	Z
صلاحیت شناختی	۰/۲۲۳	۰/۸۴۳
صلاحیت نگرشی	۰/۱۸۶	۱/۱۱۹
صلاحیت مدیریتی	۰/۳۲۶	۰/۹۴۶
برنامه درسی مدرسه محور	۰/۱۹۷	۱/۲۴۱

بر اساس جدول ۱ در خصوص توزیع نمره‌های نمونه مورد پژوهش، شاخص‌های مختلف توصیفی آنها نشان می‌دهد که توزیع نمره‌های گروه نمونه نرمال یا نزدیک به نرمال است. چرا که احتمال معنی داری در دو متغیر شناسایی شده، از سطح معنی داری ۰/۰۵ بزرگتر است، لذا فرض نرمال بودن توزیع داده‌ها پذیرفته می‌شود. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که توزیع داده‌ها به توزیع نرمال میل دارد. بنابراین، به منظور آزمون فرضیه‌های تحقیق می‌توان از آزمون‌های پارامتریک استفاده کرد.

فرضیه اصلی: صلاحیت‌های حرفه ای معلمان شیمی دوره متوسطه با ویژگی‌های برنامه درسی مدرسه محور در آموزش و پرورش شهر تهران انطباق دارد.

برای بررسی این فرضیه از آزمون تی تک نمونه ای استفاده شد که نتایج آن در جدول ۲ آمده است.

جدول ۲ نتایج آزمون t در خصوص فرضیه اصلی

تعداد	میانگین	انحراف معیار	آزمون t	درجه آزادی	سطح معنی داری	مقدار آزمون
۲۶۳	۱۶۳/۹۴۴	۱۳/۰۰۳	۵۴/۹۸۶	۲۶۲	۰/۰۰۰	۴۲=۱۴*۳

مطابق جدول ۲ مشاهده می‌گردد که t محاسبه شده ۵۴/۹۸۶ با درجه آزادی ۲۶۲ و در سطح معنی داری برابر با ۰/۰۰۰ که کوچکتر از مقدار ۰/۰۱ است قرار دارد و همچنین میانگین محاسبه شده ۱۶۳/۹۴۴ از میانگین نظری ۴۲ به طور معناداری خیلی بزرگتر است؛ بنابراین، می‌توان نتیجه گرفت صلاحیت‌های حرفه ای معلمان شیمی دوره متوسطه با ویژگی‌های برنامه درسی مدرسه محور در آموزش و پرورش شهر تهران انطباق دارد.

فرضیه اول: صلاحیت‌های شناختی- مهارتی معلمان شیمی دوره متوسطه با ویژگی‌های برنامه درسی مدرسه محور در آموزش و پرورش شهر تهران انطباق دارد.

برای بررسی این فرضیه از آزمون تی تک نمونه ای استفاده شد که نتایج آن در جدول ۳ آمده است.

جدول ۳ نتایج آزمون t در خصوص تأثیر فرضیه اول

تعداد	میانگین	انحراف معیار	آزمون t	درجه آزادی	سطح معنی داری	مقدار آزمون
۲۶۳	۵۳/۶۷۵	۶/۰۲۶	۳۰/۸۱۸	۲۶۲	۰/۰۰۰	۴۲=۳۹*۳

مطابق جدول ۳ مشاهده می‌گردد که t محاسبه شده ۳۰/۸۱۸ با درجه آزادی ۲۶۲ و در سطح معنی داری برابر با ۰/۰۰۰ که کوچکتر از مقدار ۰/۰۱ است قرار دارد و همچنین میانگین محاسبه شده ۵۳/۶۷۵ از میانگین نظری ۴۲ به طور معناداری خیلی بزرگتر است؛ بنابراین، می‌توان نتیجه گرفت صلاحیت‌های شناختی- مهارتی معلمان شیمی دوره متوسطه با ویژگی‌های برنامه درسی مدرسه محور در آموزش و پرورش شهر تهران انطباق دارد.

فرضیه دوم: صلاحیت‌های نگرشی-رفتاری معلمان شیمی دوره متوسطه با ویژگی‌های برنامه درسی مدرسه محور در آموزش و پرورش شهرستان انطباق دارد.

برای بررسی این فرضیه از آزمون تی تک نمونه ای استفاده شد که نتایج آن در جدول ۴ آمده است.

جدول ۴: نتایج آزمون t در خصوص فرضیه دوم

تعداد	میانگین	انحراف معیار	آزمون t	درجه آزادی	سطح معنی داری	مقدار آزمون
۲۶۳	۴۱/۶۹۴	۳/۳۲۶	۶۹/۷۰۰	۲۶۲	۰/۰۰۰	۲۷=۹*۳

مطابق جدول ۴ مشاهده می‌گردد که t محاسبه شده ۶۹/۷۰۰ با درجه آزادی ۲۶۲ و در سطح معنی داری برابر با ۰/۰۰۰ که کوچکتر از مقدار ۰/۰۱ است قرار دارد و همچنین میانگین محاسبه شده ۴۱/۶۹۴ از میانگین نظری ۲۷ به طور معناداری خیلی بزرگتر است؛ بنابراین، می‌توان نتیجه گرفت صلاحیت‌های نگرشی-رفتاری معلمان شیمی دوره متوسطه با ویژگی‌های برنامه درسی مدرسه محور در آموزش و پرورش شهرستان انطباق دارد.

فرضیه سوم: صلاحیت‌های مدیریتی معلمان شیمی دوره متوسطه با ویژگی‌های برنامه درسی مدرسه محور در آموزش و پرورش شهرستان انطباق دارد.

برای بررسی این فرضیه از آزمون تی تک نمونه ای استفاده شد که نتایج آن در جدول ۵ آمده است.

جدول ۵: نتایج آزمون t در خصوص فرضیه سوم

تعداد	میانگین	انحراف معیار	آزمون t	درجه آزادی	سطح معنی داری	مقدار آزمون
۲۶۳	۶۸/۲۰۶	۶/۴۴۱	۴۹/۷۹۵	۲۶۲	۰/۰۰۰	۴۸=۱۶*۳

مطابق جدول ۵ مشاهده می‌گردد که t محاسبه شده ۴۹/۷۹۵ با درجه آزادی ۲۶۲ و در سطح معنی داری برابر با ۰/۰۰۰ که کوچکتر از مقدار ۰/۰۱ است قرار دارد و همچنین میانگین محاسبه شده ۶۸/۲۰۶ از میانگین نظری ۴۸ به طور معناداری خیلی بزرگتر است؛ بنابراین، می‌توان نتیجه گرفت صلاحیت‌های مدیریتی معلمان شیمی دوره متوسطه با ویژگی‌های برنامه درسی مدرسه محور در آموزش و پرورش شهرستان انطباق دارد.

بحث و نتیجه گیری

نتیجه فرضیه اصلی این پژوهش نشان داد که صلاحیت‌های حرفه ای معلمان شیمی دوره متوسطه با ویژگی‌های برنامه درسی مدرسه محور در آموزش و پرورش شهرستان انطباق دارد. این یافته با نتایج امینی مقدم (۱۳۹۸)، پاکدامن و شفیع (۱۳۹۷)، پوتوین و واندرامسه (۲۰۱۹)، یوئن و همکاران (۲۰۱۸) همسو است. یک برنامه درسی مدرسه محور دارای ویژگی‌های متعددی است. یکی از این ویژگی‌ها توجه به نیازهای شاگردان است. این جنبه می‌تواند مورد توجه بیشتری قرار گیرد اگر شاگرد خود، در برنامه ریزی درسی مشارکت داشته باشد. به طور کلی، فرایند طرح ریزی برنامه درسی دوره متوسطه می‌تواند بوسیله افراد و گروه‌های متعدد تحت نفوذ قرار گیرد. آموزش متوسطه دروازه ورود به آموزش عالی و بازار کار است و از این

نظر می تواند مورد سهم خواهی بخشهای مختلف جامعه باشد. بخشهای مختلف جامعه تصویری از انسان آرمانی خویش دارند و سعی دارند بر برنامه درسی بنا به تصویری که دارند اثر بگذارند. هر نسبتی که بخشهای مختلف جامعه سعی در شکل دادن برنامه درسی داشته باشند فراهم آورنده شواهدی از نفوذ به تعلیم و تربیت خواهند بود. برای مثال شاگردان، منتقدان، معلمان و مدیران، بازار کار، حکومت، تولید کنندگان مواد آموزشی، دانشگاهها، گروههای غیر رسمی اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی و ... می توانند به عنوان بازدارنده یا منابع طرح ریزی برنامه درسی به شکل مستقیم یا غیر مستقیم به درون تعلیم و تربیت نفوذ کنند. از نیروهای اثر گذار بر برنامه درسی می توان نتیجه گرفت هزاران نفر می توانند در طرح ریزی برنامه درسی دخالت داشته باشند. بسیاری از فعالیتهای برنامه درسی تابعی از آموزش مدرسه ای است، یعنی یک برنامه درسی برای یک مدرسه تهیه می شود و فراگردهای برنامه ریزی و اجرای آن، در محیط مدرسه انجام می شود. به طور کلی ماهیت یک برنامه آموزشی و درسی و نتایج کمی و کیفی آن بستگی زیادی به نوع پاسخی دارد که مسئولان، برنامه ریزان و مجریان برنامه های آموزشی و درسی، در یک جامعه بخصوصی می دهند. نتایج این تحقیق نشان داد که صلاحیت های حرفه ای معلمان شیمی دوره متوسطه با ویژگی های برنامه درسی مدرسه محور در آموزش و پرورش شهر تهران انطباق دارد. به عبارت دیگر، صلاحیت های استخدامی معلمان شیمی مطابق با ویژگی های بیان شده بوده است.

بر اساس نتایج، از آنجا که صلاحیت های شناختی- مهارتی معلمان شیمی دوره متوسطه با ویژگی های برنامه درسی مدرسه محور در آموزش و پرورش شهر تهران انطباق دارد. لذا به برنامه ریزان آموزش و پرورش پیشنهاد می گردد با تشکیل کارگاه های آموزشی ویژه و ایجاد کانالهای شبکه های اجتماعی نسبت به ارتقای صلاحیت های معلمان بکوشند. همچنین، توصیه می شود ایجاد کلاس فعال در راس قرار گیرد که آن به بهبود کیفیت تدریس کمک می کند. همچنین در استخدام معلمان از معلمان با توانایی ها، استعدادها و علایق آنان در برنامه های فوق برنامه و خارج از محدوده تدریس رسمی استفاده شود. همچنین، پیشنهاد میشود با برگزاری کلاسهای آموزشی و ضمن خدمت و تمرکز بر روی مولفه های صلاحیت بیان شده در این تحقیق، این صلاحیتها در آنان ارتقا داده شود.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

منابع

۱. امینی مقدم، زینب. (۱۳۹۸). طراحی مدلی بر اساس صلاحیت حرفه ای (معلمان مدارس ابتدایی منطقه تبادلگان مشهد)، پنجمین همایش بین المللی مدیریت، روانشناسی و علوم انسانی با رویکرد توسعه پایدار، تهران، مرکز راهکارهای دستیابی به توسعه پایدار.
۲. بازدار قمچی قیه، مرتضی؛ فتحی واجارگاه، کورش، عارفی محبوبه، فراستخواه، مقصود. (۱۳۹۹). خاستگاه های فکری و نظری برنامه درسی سایه و بازشناسی مصادیق آن در نظام آموزشی ایران، فصلنامه پژوهش در برنامه ریزی درسی، ۱۷ (۶۴).
۳. پاکدامن، مجید، شفیعی، ابراهیم. (۱۳۹۷). بررسی میزان صلاحیت حرفه ای دبیران متوسطه اول و دوم شهرستان درمیان، دومین کنفرانس دانش و فناوری روانشناسی، علوم تربیتی و جامعه شناسی ایران، تهران، <https://civilica.com/doc/778577>، خالقی نژاد، سید علی، ملکی، حسن، فراستخواه، مقصود، عباس پور، عباس. (۱۳۹۵) تبیین چارچوب مفهومی ارزشیابی برنامه درسی قصد شده دوره کارشناسی: یک مطالعه کیفی. مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی، ۱۶ (۱): ۵۶۱-۵۷۵.
۴. سخاوتی، مهدی، رفیق خواه، محدثه. (۱۳۹۷). بررسی برنامه ریزی درسی در سیستم آموزش و پرورش ابتدایی شهر زاهدان، هفتمین کنفرانس ملی توسعه پایدار در علوم تربیتی و روانشناسی، مطالعات اجتماعی و فرهنگی، تهران، مرکز راهکارهای دستیابی به توسعه پایدار - موسسه آموزش عالی مهر اروند.
۵. محمودی، زهرا. (۱۳۹۷). بررسی رابطه سرمایه روان شناختی و توسعه حرفه ای در بین معلمان ابتدایی شهرستان نهاوند، پایان نامه کارشناسی ارشد رشته علوم تربیتی مدیریت آموزشی، دانشگاه پیام نور تهران جنوب.
۶. مرزوقی، رحمت اله، محمدی، مهدی، علی عسکری، مجید، رضایی، محمدمهدی. (۱۳۹۷). چارچوب مشارکت معلمان در نظام برنامه ریزی درسی جمهوری اسلامی ایران؛ مطالعه کیفی. رویکردهای نوین آموزشی، ۱۳(۱)، ۲۵-۴۴.
۷. مطلق مهاوی، بشره (۱۳۹۶) ارزیابی وضعیت موجود و مطلوب مشارکت معلمان در تغییر برنامه های درسی دوره ابتدایی در مدارس شهر تهران، پایان نامه کارشناسی ارشد رشته علوم تربیتی پردیس نسیم تهران.
۸. معصومی نژاد، رضا، اسکندر فتحی، آذر، ادیب، یوسف، محمودی، فیروز. (۱۳۹۹). تجارب معلمان دوره ابتدایی از آزادسازی برنامه درسی: یک رویکرد پدیدارشناختی، فصلنامه پژوهش در برنامه ریزی درسی، ۱۷ (۶۴).
۹. Dietiker, L., Males, L. M., Amador, J. M., & Earnest, D. (2018). Curricular noticing: A framework to describe teachers' interactions with curriculum materials. *Journal for Research in Mathematics Education*, 49(5), 521-532.
۱۰. Kobiah, L. K., Barchok, H. K. & Wanja Njagi, M. (2015). Teacher's participation in curriculum conceptualization and effective implementation of secondary school curriculum in Kenya. *International Journal of Education and Research*, 3(7), 283-294.
۱۱. Putwain, D. W., & von der Embse, N. P. (2019). Teacher self-efficacy moderates the relations between imposed pressure from imposed curriculum changes and teacher stress. *Educational Psychology*, 39(1), 51-64.

Assessing the Conformity of Professional Qualifications of Chemistry, Secondary School Teachers with the Characteristics of School-Based Curriculum in

Abstract

The following research has been conducted with the goal of evaluating the congruence between professional competence of high school chemistry teachers and the properties of the school-oriented curriculum in Tehran Education Department. The research method in this study, in terms of practical purpose and conducting technique, has been the descriptive-survey method. The population of interest in this research, consists of every high school chemistry teacher in Tehran Education Department; equivalent to 830 individuals. According to Cochran formula, 263 individuals were chosen as sample, by simple random sampling method. In order to collect data in this research, due to the nature of the subject, a 39 question researcher-made questionnaire was used. The validity of the questionnaire has been confirmed as face and content validity and its reliability has been assessed by Cronbach's alpha test. The results of this study, indicated that the professional competence of high school chemistry teachers, in three aspects of cognitive-skill, observational-behavioural and managerial, is in congruence with the properties of the school-oriented curriculum in Tehran education department.

Keywords: properties of the curriculum, school-oriented, cognitive-skill competence, observational-behavioural competence and managerial competence.

